

Oppsummering av årsoppgjørrevisjonen 2023

Rendalen kommune
Rendalen kommuneskoger KF

—
14.05.2024

Agenda

Revisjonsteamet

Thore Kleppen

Partner

T +47 40 63 95 15

E thore.kleppen@kpmg.no

Ingunn Strand Olsson

Manager

T +47 40 63 95 22

E ingunn.strand.olsson@kpmg.no

3

Oppsummering

5

Regnskapet
hovedtall

6

Fokus og funn i
revisjonen

7

Tilbakemelding

KPMG Law

Joachim Charlsen Pande

Partner

T +47 95 81 12 23

E joachim.pande@kpmg.no

Oppsummering

Vi har nå gjennomført vår revisjon for årsregnskapet for 2023, og ønsker i den anledning å gi enkelte innspill og kommentarer til administrasjonen og kontrollutvalget. I tillegg til våre kommentarer som følger i denne presentasjonen, er det løpende kommunisert forhold som vi vurderer er av mindre vesentlig art.

Vi vil benytte anledningen til å takke for samarbeidet og den velvillighet vi har møtt fra kommunens ledelse og ansatte.

Fokusområder i revisjonen

- Inntekter
- Innkjøp
- Lønn og pensjon
- Finansiering
- Ledelsens overstyring av kontroller
- Periodiseringsposter

Det har ikke vært vesentlige endringer i revisjonsplanen

Intern kontroll

Generell god intern kontroll

Ingen vesentlige kontrollsvakheter, men enkelte forbedringsområder.

Vi har kommunisert 2 observasjoner, hvorav ingen er vesentlige.

Behov for tiltak fra administrasjonen

Vi har sammen med administrasjonen identifisert nødvendig tiltak.

Ikke-korrigerede feil RK

- Avvik ordinær mva pr 31.12 6,3 MNOK
- Inng. faktura ført i feil periode (2024, men tilhører 2023, totalt MNOK 0,7

Ikke-korrigerede feil Kommuneskogen:

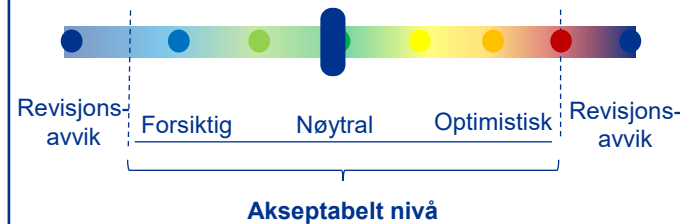
- Arealleie bokført feil vei og med feil mva-kode, 32 tnok for lite inntekt i 2023

Ikke-korrigerede feil

Post	MNOK
Inntekter	0,03
Netto driftsresultat	0,03
Sum eiendeler	-6,27
Egenkapital	0,75

Poster med estimeringsusikkerhet

Etter vårt syn er summen av estimeringsusikkerhet i regnskapet uendret og anses nøytral

Status på revisjonen - gjenværende arbeid

Revisjonsarbeidet er ferdigstilt

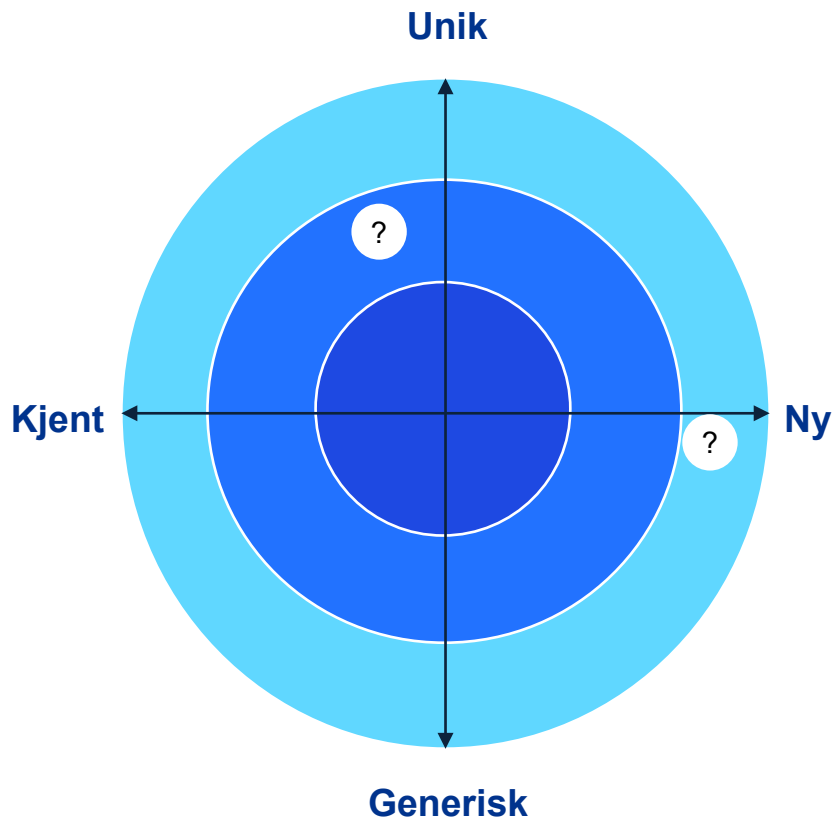
Revisjonsberetning avgitt 15. april 2024 til Rendalen kommune

Revisjonsberetning avgitt 19. april 2024 til Rendalen kommuneskoger KF

Økt usikkerhet?

Generelt ser vi at usikkerheten øker. Dette påvirker alle virksomheter, men i ulik grad. Styret og ledelsen er ansvarlige for å identifisere, forstå og vurdere, samt håndtere (eller akseptere) vesentlige risikoer, inkludert å sikre at virksomheten har en forsvarlig internkontroll som håndterer risikoene. Desto høyere risikoene og endringene i risikobildet er, desto høyere prioritet hos ledelsen og styret. Erfaringene så langt er at mange fanger opp risikoen for sent og tilpasser virksomheten for sent og påføres tap i mellomperioden.

- Geopolitisk usikkerhet – generell usikkerhet
- Avtagende vekst/fallende marked, volum og pris
- Økende kredittrisiko på kunder og leverandører fører til usikkerhet omkring leveransesikkerhet og tapsrisiko
- Klimaendringer/klimarisiko – lokale og internasjonale, forretningsmessig og annen påvirkning, økt vektning i offentlige anskaffelser, samt økte krav til ESG-rapportering
- Kamp om talentene, lønnsvekst, økt ledighet, men fortsatt knapphet på kvalifisert arbeidskraft – rekruttere, utvikle og beholde – kultur og adferd
- Volatilitet i valuta, inflasjon og energipriser, herunder effekten dette har på prising og inntjening
- Ubalanse i betingelser i salgs- og kjøpsavtaler, samt kostnadsøkninger medfører risiko for margintap og tapskontrakter, dersom salgsavtaler og salgspriser ikke oppdateres
- Ny teknologi, spesielt kunstig intelligens – hva betyr det for egen konkurranseevne?
- Cyberrisiko – hva er den generelle risikoen?
- Usikkerhet i finansmarkedet – redusert avkastning – fall i verdier – økte renter, samt utfordringer med refinansiering

Prosesser og rutiner

Strategi og risikostyring

Krisehåndtering og beredskap

Salg, kunder og prising

Innkjøp og logistikk/verdikjede

HR/personal, rekruttering, belønning og utvikling av ansatte

Finansiering, betalingsbetingelser, optimalisering av finansiering

Bærekraft

IT-sikkerhet

Teknologianskaffelser

Rapportering, finansielt og ikke-finansielt

Hovedtall fra regnskapet - kommunen

Driftsregnskapet			
Tall i TNOK	2023	2022	Endring
Driftsinntekter	278 914	232 686	17 %
Driftsutgifter	245 014	216 444	12 %
Lønn og sosiale utgifter	141 326	116 204	18 %
Kjøp av varer og tjenester	72 914	67 348	8 %
Netto driftsresultat	33 644	16 641	51 %

Investeringsregnskapet			
Tall i TNOK	2023	2022	Endring
Investering i varige driftsmidler	21 041	17 526	17 %
Bruk av lån	14 450	2 382	84 %

Balanse			
Tall i TNOK	2023	2022	Endring
Varige driftsmidler	229 998	225 977	2 %
Finansielle anleggsmidler	20 809	19 535	6 %
Omløpsmidler	236 949	175 121	26 %
Kortsiktig gjeld	30 457	28 562	6 %
Langsiktig gjeld	511 032	461 350	10 %
Bundne fond	17 672	18 887	-7 %

Nøkkeltall			
Tall i TNOK	2023	2022	SSB
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	12,1 %	7,2 %	0,8%
Netto Lånegjeld i % av driftsinntekter	48 %	56 %	88,9%
Netto lånegjeld pr innbygger	74	76	
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	51 %	49 %	13,3%

Kommentarer

Utvikling:

Inntektene har økt mer enn driftsutgiftene

- Merforbruk på tjenestoområder med MNOK 0,9 ift budsjett.
- Frie inntekter er 13,7 MNOK høyere enn revidert budsjett.

Sensitivitet:

- Renter knyttet til investeringer
- Inflasjon
- Økning lønnskostnader

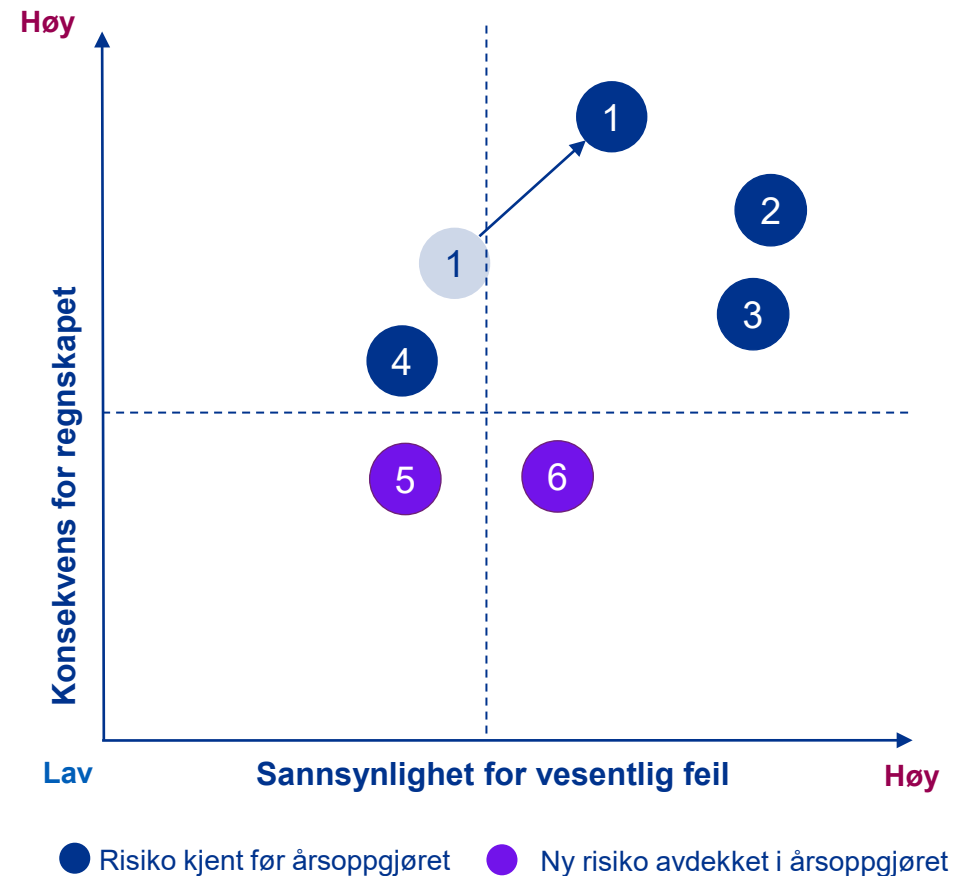

Fokusområder for årets revisjon

Vi har en risikobasert revisjonstilnærming, der vår risikovurdering er styrende for hvilke revisjonshandlinger som utføres. Vår risikovurdering bygger på vår forståelse av virksomheten, bransjen og det økonomiske miljøet hvor virksomheten opererer. Vi oppdaterer løpende vår risikovurdering gjennom revisjonen, og nedenfor angis de forholdene vi mener er relevant å trekke fram fra årets revisjon.

Fokusområder	Våre funn	Våre anbefalinger
Inntekter	Kommuneskogen; Bokført arealleie for en leietaker feil vei (bokført som utgift) Ved betaling i 2024 bokført som inntekt uten å føre over reskontro	Vi vil anmode kommuneskogen om å utarbeide en oppstilling over alle leietakere for areal og jakt for avstemming mot inntekt ved balansedag.
Innkjøp	Investeringsposter bokført 2024, men tilhører 2023 samt kjøp fra andre kommuner som vedrører 2023 bokført 2024. TNOK 252 som påvirker drift.	Gjennomgang med prosjektledere og/eller tjenesteledere for å få inntekt og utgift bokført på riktig periode.
Lønnsområdet	Ingen	.
Finansiering	Akkumulerte vesentlige avvik knyttet til ordinær mva. Tatt opp i forbindelse med fjorårets revisjon knyttet til liten post – dog akkumulert til 6,3 MNOK pr 31.12.2023	Avstemming av mva- både ordinær og komp terminvis og ikke minst ved balansedag.
Periodiseringsposter/klassifisering	Periodiseringspost, ref innkjøp over Kommuneskogen; Avregninger som mottas fra motpart knyttet til arealleie bokføres mot leverandørgjeld og ikke fordring (til gode)	Avregninger som mottas fra motpart i form av inntekter for kommuneskogen bør føres mot kunderskonto og ikke mot leverandørgjeld. Gir feil klassifisering i balansen.

KPMGs risikovurdering

Funn i revisjonen – årsoppgjøret Rendalen kommune

Tabellen nedenfor oppsummerer forholdene som er avdekket i forbindelse med revisjonen, inkludert aktuelle forbedringspunkter. Formålet med oppsummeringen er å informere administrasjonen og kontrollutvalget, og er ikke ansett som skriftlig nummerert kommunikasjon (tidligere nummerert brev) i tråd med revisorloven § 9-5. Eventuelle forhold som kreves kommunisert skriftlig til kontrollutvalget i tråd med revisorlovens krav, vil kommuniseres i eget brev etter at forholdet er diskutert med administrasjonen.

Observasjon	Risikoklasse	Trend	Risiko og forbedringspunkter	Ledelsens kommentar
Rammetilskudd: Vi observerer at inntekstutjevning for november og desember 2022 er inntektsført i 2023 med hhv TNOK 3 210 og 472 som skulle vært inntektsført i 2022. For 2023-regnskapet er dette rettet opp og T1 & T2 2024 (som gjelder november og desember 2023) er inntektsført i 2023.	●	↗	Observasjon til info da dette har medført for inntektsføring av utjevningstilskudd for 14 mnd i 2023.	Inntekstutjevning er for 2023 periodisert korrekt og medfører at det for 2023 er bokført 14 måneder med inntekstutjevning: november og desember 2022 feiført i 2023 (ikke periodisert tilbake til 2022) og ordinære 12 måneder for 2023. Inntekten i 2023 er således TNOK 3 687 høyere enn overføringene fra KMD tilsier for 2023 isolert sett.
Mva Det ble i 2022 avdekket et mindre avvik knyttet til innførsels-mva på tnok 125. På grunn av feil i koder i Visma har dette avviket vært 5,6 mnok i 2023 samt feil korrigering av fjorårets avvik som medfører en total balansefeil på 6,3 MNOK som må korrigeres ved ny mva-oppgave i 2024 og vil påvirke kommunens likviditet.	●	↘	Kommunen bør avstemme ordinær mva terminvis. Avviket burde også vært avdekket ved avstemming av balansen pr 31.12.2023 da det var vesentlige avvik mellom innsendt søknad om mva-komp og ordinær mva for 6. termin og balanseførte verdier.	Kommunen har oppdatert rutine for periodisk avstemming av mva og feilkoding i Visma er korrigert pr 2024 og korrigerede oppgaver er oppdatert hos Skatteetaten.
Periodisering av kostnader Ved periodiseringskontroll av inngående fakturaer etter balansedag ble det avdekket at ett kjøp fra andre kommuner på totalt tnok 252 gjaldt 2023, men er belastet 2024. Det ble i tillegg avdekket fakturaer knyttet til Bredbåndsutbygging på totalt TNOK 473 som gjaldt 2023. Denne dekkes av fond og avviket omfatter dermed kun balansen	●	I/A	Det bør bestrebes å få bokført utgifter (og inntekter) til den perioden den har påløpt.	Kommunen vil gjennomgå rutiner for periodisering av kostnader og inntekter før kommende årsoppgjør for å oppdatere rutiner/de med delegert myndighet til attestering og anvisning ute i virksomhetene.

- Tiltak må iverksettes – vesentlig svakhet som kan føre til omtale i revisjonsberetningen
- Tiltak bør vurderes – svakheten kan sammen med andre forhold medføre omtale i revisjonsberetningen
- Tiltak bør vurderes, svakheten vil ikke medføre omtale i revisjonsberetningen

Funn i revisjonen – årsoppgjøret Rendalen kommuneskoger KF

Tabellen nedenfor oppsummere forholdene som er avdekket i forbindelse med revisjonen, inkludert aktuelle forbedringspunkter. Formålet med oppsummeringen er å informere administrasjonen og kontrollutvalget, og er ikke ansett som skriftlig nummerert kommunikasjon (tidligere nummerert brev) i tråd med revisorloven § 9-5. Eventuelle forhold som kreves kommunisert skriftlig til kontrollutvalget i tråd med revisorlovens krav, vil kommuniseres i eget brev etter at forholdet er diskutert med administrasjonen.

Observasjon	Risikoklasse	Trend	Risiko og forbedringspunkter	Ledelsens kommentar
Arealleie Bilag 100116 er bokført feil vei (bokført som utgift) på inntektskonto. Ved mottatt betaling i 2024 er betalingen ført som inntekt og inn i bank. Reskontropost står da åpen. Arealleien er i tillegg ført med mva-kode 801 fradrag mva, noe som ikke samsvarer med mottatt avregning. Feilføringen medfører kr 32 621 i for lite inntekt i 2023	●	I/A	Ved bokføring bør det påses hva bilaget gjelder slik at dette blir bokført på riktig konto, med riktig avg.kode og riktig beløp.	Feilføring er korrigert pr 2024.
Klassifisering kortsiktig fordring/kortsiktig gjeld I selskapets leverandørreskontro registrerer vi at avregning mottatt for arealleie 2023 bokføres i debet og pr 31.12.2023 utgjør kr 48 853. Ovenstående post ført feil vei vil da komme som tillegg i debet ved riktig bokføring, og feilklassifisering ville utgjort 85 099. Konto 532200001 interimskonto årsoppgjør LG består av forskuddsbetalte forsikringer for 2024 samt tømmeravregning for desember 2023. Da forsikringen ikke er betalt pr 31.12 og ligger i leverandørreskontro er det korrekt at denne nettes mot leverandørgjeld. For avregning tømmer på kr 97 137 er denne feil klassifisert.	●	→	Avregninger som mottas fra motpart i form av inntekter for kommuneskogen bør føres mot kunderskontro og ikke mot leverandørreskontro.	Rutiner for bokføring av avregninger føres som kundefordringer fra og med 2024.
Inntektsføring av arealleie Kommuneskogen har, etter hva vi kan se, fast utleie av arealer til ulike formål. Vi registrerer at det i 2023 er bokført arealleie for 2022 i selskapets regnskap. (Haugsetlia og Finstad Utmarkslag). Totalt kr 27 189	●	→	Vi anmoder selskapet om å lage en oppstilling over leietakere for å kunne sammenstille dette mot bokført inntekt for året for å sikre at inntekten blir fullstendig.	Daglig leder i kommuneskogen sammenstiller en oversikt over de leieavtaler som finnes for arealet som disponeres av RKS. Oversikten vil brukes ved avstemming i årsoppgjør og daglig leder innhenter manglende avregninger før avslutning av regnskapet pr 31.12.

- Tiltak må iverksettes – vesentlig svakhet som kan føre til omtale i revisjonsberetningen
- Tiltak bør vurderes – svakheten kan sammen med andre forhold medføre omtale i revisjonsberetningen
- Tiltak bør vurderes, svakheten vil ikke medføre omtale i revisjonsberetningen

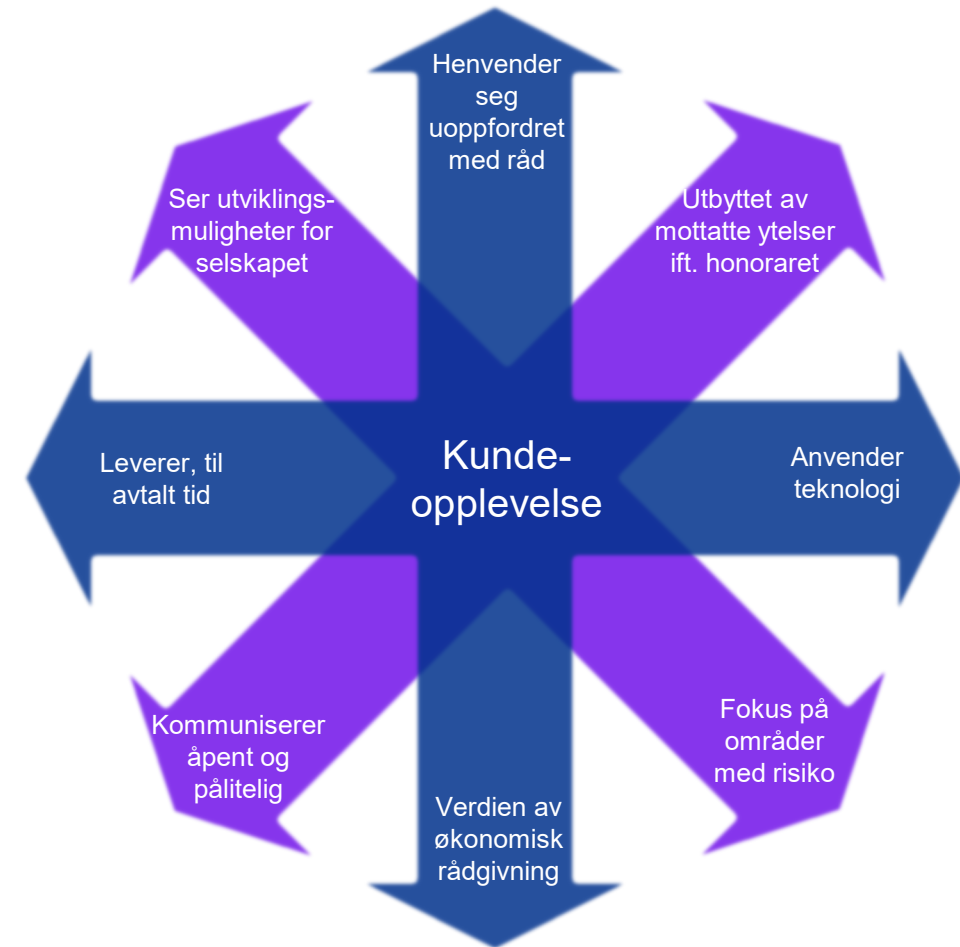
Tilbakemelding – vår mulighet til forbedring

Vi ønsker å forstå kommunens forventninger til revisor og om vi leverer i henhold til dette.

Generelt forteller våre kunder at de ønsker at:

- Vi har tid, kontakter dem jevnlig og forstår deres virksomhet og utfordringer
- Vi kommer uoppfordret med råd og vet hva KPMG kan bidra med av løsninger, i samtaler, med kurs og seminarer, i nyhetsbrev eller gjennom å dele publikasjoner
- Vi stiller med et kvalifisert team (se figuren til høyre)
- Vi snakker med kundene om aktuelle og relevante tema, som
 - Konsekvenser for virksomheten av endringer i valuta, renter, priser, etterspørsel, lønnsvekst, skatteregler og etc.
 - Risikostyring
 - Bruk av teknologi, herunder AI til effektivisering, kostnadsutt, forbedre prosesser, varer og tjenester, samt de sikkerhetsmessige konsekvenser
 - Hvordan få tilgang til talentene, rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere
 - Bærekraft, åbenhetslov og konsekvenser for virksomheten

I hvilken grad mener dere at vi lykkes med å innfri kommunens forventninger?

Obligatorisk kommunikasjon

Ledelsens ansvar	<p>Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for informasjonen i årsberetningen og øvrig informasjon i årsrapporten.</p> <p>Ledelsen er ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.</p> <p>Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.</p> <p>Ledelsen og andre ansatte i selskapet skal gi revisor adgang til å foreta de undersøkelser revisor finner nødvendig, og gi revisor adgang til de opplysninger revisor krever for utførelsen av revisjonen.</p>
Revisors oppgaver og plikter – årsregnskapet	<p>Revisor skal vurdere om årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med gjeldende lovkrav. Revisor er ansvarlig for å utforme og gi uttrykk for en mening om årsregnskapet som er utarbeidet av ledelsen. Revisjonen av årsregnskapet fritar ikke ledelsen for deres ansvar.</p> <p>Revisor skal utføre revisjonen med profesjonell skepsis, herunder være oppmerksom på muligheten for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet som skyldes misligheter eller utilsiktede feil.</p>
Revisors oppgaver og plikter – misligheter	<p>Formålet med lovfestet revisjon er å skape tillit til at årsregnskapet oppfyller gjeldende lovkrav og ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, og ved dette blant annet bidra til å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet.</p> <p>Revisor skal vurdere risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet som skyldes misligheter, og skal innhente revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig for å håndtere eventuelle identifiserte mislighetsrisikoer. Revisor skal kommunisere avdekkede misligheter og forhold som kan tyde på misligheter til selskapets ledelse.</p>
Revisors oppgaver og plikter – øvrig informasjon	<p>Revisor skal vurdere om årsberetningen (inkludert andre redegjørelser som inngår i årsberetningen) inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav. Revisor leser også gjennom årsberetningen for å vurdere om den er konsistent med årsregnskapet, og om revisor, basert på kunnskapen opparbeidet gjennom revisjonen av årsregnskapet, har avdekket vesentlig feilinformasjon i årsberetningen mv.</p> <p>Dersom revisor konkluderer med at årsberetningen inneholder vesentlig feilinformasjon, er revisor pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.</p>
Revisors skriftlige kommunikasjon	<p>Revisor plikter å kommunisere skriftlig til styret om alle forhold som er fremkommet ved revisjonen og som styret bør være kjent med for å ivareta sine oppgaver og plikter, herunder vesentlige mangler i foretakets interne kontroll, brudd på bokføringsreglene og andre lovkrav og avdekkede misligheter. Kommunikasjonen skal nummereres og det skal angis hva forholdet gjelder og hvilke konsekvenser det vil ha for revisjonen hvis forholdet ikke følges opp. Når det er relevant, angis en klar frist for å rette opp i forholdet.</p> <p>Den skriftlige nummererte kommunikasjonen skal behandles av styret og revisor plikter å følge opp at dette er gjort.</p>

Formålet med denne presentasjonen

- Distribusjon av presentasjonen er begrenset
- Innholdet i presentasjonen er utelukkende basert på de revisjonshandlingene vi utført i forbindelse med vår revisjon

Denne presentasjonen er utarbeidet i forbindelse med vår revisjon av årsregnskapet for 2023.

Presentasjonen er utarbeidet til administrasjonen og kontrollutvalget for å kommunisere vesentlige forhold slik som det kreves av revisjonsstandardene, samt andre forhold vi har blitt oppmerksomme på under vår revisjon, som vi mener kan være av interesse for administrasjonen og kontrollutvalget. Presentasjonen er ikke utarbeidet for andre formål.

I presentasjonen oppsummerer vi de viktigste forholdene som er identifisert under vår revisjon.

Avgrensninger av utført arbeid

Vi uttaler oss om årsregnskapet i vår revisjonsberetning. Denne presentasjonen er adskilt fra vår revisjonsberetning og gir ikke uttrykk for en mening om kommunens årsregnskap. Denne presentasjonen verken legger til, utvider eller endrer våre plikter og ansvar som revisor.

Forholdene som kommuniseres i presentasjonen har vi blitt oppmerksomme på under vår revisjon av årsregnskapet. Vi har ikke utformet eller utført handlinger med formål å identifisere eller kommunisere noen av forholdene som er omtalt i denne presentasjonen, utover de handlinger som kreves av oss som revisor.

Forholdene som er omtalt i denne presentasjonen baserer seg på kunnskap opparbeidet gjennom å være kommunens revisor. Vi har ikke verifisert nøyaktighet eller fullstendighet av informasjon utover det som er vurdert å være tilstrekkelig og hensiktsmessig med tanke på vår revisjon av årsregnskapet.

Begrensninger i distribusjon

Denne presentasjonen er kun utarbeidet til administrasjonen og kontrollutvalget i kommunen. Presentasjonen kan ikke distribueres til tredjepart, siteres fra eller refereres til, uten vårt skriftlige samtykke. Vi har ikke noe ansvar ovenfor tredjeparter i den forbindelse.

Momenter for diskusjon med styret og ledelsen

- På styrets bord
- Innsikt
- Bærekraft
- Åpenhetsloven
- Ny lovgivning ellers

På styrets bord i 2024 – 9 konkrete punkter

I starten av 2024 står norske selskaper overfor økt usikkerhet – kriger i Ukraina og Midtøsten, handels- og geopolitiske spenninger, økonomisk volatilitet, vedvarende inflasjon og høyere renter, forstyrrelser i teknologi og forretningsmodeller, forhøyet cybersikkerhetsrisiko, klimarisiko, innenlandsk polarisering, politisk trafikkork i USA, valg i EU for å nevne noen. Utviklingen innen kunstig intelligens (AI) og økt regulering vil øke utfordringen.

I dette volatile miljøet vil forventningene – fra investorer, regulatorer, ansatte og andre interessenter – om mer informasjon og åpenhet, spesielt rundt eier- og risikostyring og dets påvirkning på virksomhet og strategi øke. Presset på ledelse, styrer og styring vil være betydelig.

Basert på innsikt fra vårt nettverk og samhandling med styremedlemmer og bedriftsledere, fremhever vi ni forhold som dere kan ta med dere når styrene setter sine 2024-agendaer:

1. Link styrerommets diskusjoner om strategi, risiko og global disruptjon til hverandre.
2. Overvåke ledelsens innsats for å utforme og vedlikeholde en styringsstruktur for utvikling og anvendelse av generativ AI.
3. Opprettholde fokus på cybersikkerhet og personvern og overvåk ledelsens forberedelser for overholdelse av cybersikkerhetsregler. I Norge har vi fått et [lovforslag](#) gjennom datasikkerhetsloven.
4. Identifisere selskapets vesentlige eller strategisk viktige klima- og ESG-forhold, og integrere disse i risiko- og strategidiskusjonen ellers.
5. Hold deg oppdatert på ledelsens forberedelser til nye rapporteringskrav for klima og bærekraft.
6. Forbedre kommunikasjonen og koordineringen av risikostyringen mellom styret og ledelsen. Økt usikkerhet krever normalt en gjennomgang av styring og kontroll. Sensitivitetstesting kan være en del av dette.
7. Avklar når daglig leder/selskapet skal uttale seg om samfunnsspørsmål.
8. Gjør talent, styring av human kapitalen (HCM) og CEO-etterfølgelse til en prioritet.
9. Tenk strategisk om talent, kompetanse og mangfold i styrerommet.

[Her](#) kan dere lese om hva andre vurderer som relevant for styrets agenda for 2024

I styrerommet

ESG og bærekraft i styrearbeidet

Fra rapportering til handling: Styrets sentrale rolle i ESG-strategi

Cybersikkerhet i styrearbeidet

Vi hjelper styret med forstå, håndtere og styre risiko i cyberdomenet.

Kunstig intelligens i styrearbeidet

Styrets rolle i selskapets AI-strategi

Virksomhetsstyring i styrearbeidet

Styrets kompetanse: Nøkkelen til effektiv virksomhetsstyring

Risikostyring i styrearbeidet

Fra risiko til mulighet: Styrets rolle i usikre tider

Strategi i styrearbeidet

Strategi i styrearbeidet sikrer bærekraftig konkurranseevne hos selskapet

Styreutvikling

Ta styrearbeidet til neste nivå med kurs, rådgivning og kompetanseheving

Vi er i en tid i endring og et landskap med økt kompleksitet og ansvar

– Styrer og styremedlemmer må derfor stille forberedt til enhver tid

På sitt beste spiller styret en avgjørende rolle for virksomhetens suksess, ved å sørge for at selskapet lykkes med å navigere klokt og effektivt i sine økonomiske, regulatoriske og teknologiske landskap. Dyktige og faglig oppdaterte styremedlemmer sørger for god selskapsstyring, bærekraftig vekst, proaktivitet og risikohåndtering.

Styret bærer derfor et stort ansvar for å ivareta selskapets, aksjonærenes, ansattes og samfunnets interesser. Fordi styrets beslutninger får store konsekvenser, er det avgjørende med kontinuerlig kompetanseutvikling for å være robuste i møte med både markedstrender og regulatoriske krav. Slik styrkes evnen til å håndtere utfordringer, ta veloverveide beslutninger og sikre virksomhetene en bærekraftig utvikling og fremtid.

Du finner mer på [Styrommet - KPMG Norge](#)

KI i styrerommet

(Hva kan vi bruke det til – det er det vi skal finne ut av.....)

FORSTÅ

Hva er KI? Hva kan det brukes til? Hvor fort kommer det?

Hvordan vil det påvirke produkter/tjenester, kunder, leverandører, allianser og markedet

STRATEGISK RETNING

Oppdatere mål? Prioritering av ressurser? Hvor mye, hvor raskt – litt i forkant, med den risikoen det medfører, eller ligge bakpå med den risikoen det medfører?

Hvordan skal en slik innovasjonsprosess organiseres? Integreert eller på siden?

Bør vi inn i nettverk? Med akademia, startups?

KOMPETANSE HEVNING

Hva trenger vi av kompetanse? Hva har vi av kompetanse? Trenger vi andre typer mennesker?

Hvordan tetter vi gapet?

Hvor lang tid har vi for å sikre et fortrinn?

RISIKO

Hva gir KI av ny eksponering? Hvor er risikoen for tap av data? Trenger vi oppdatere avtaler?

Trenger vi endre samarbeidspartnere?

Hva finnes/kommer av lovkrav?

INTERNKONTROLL

Styret er ansvarlig for at selskapet har en betryggende internkontroll.

Styret bør be om en oppdatert risikovurdering, med tilhørende oppdatert internkontrolltilnærming.

Innsikt fra KPMG – klikk og les

Regnskap

- Ledelsesvurdringer i regnskapet ([Link](#))
- Er ditt foretak klar for besøk fra Finanstilsynet? ([Link](#))
- Hendelser etter balansedagen ([Link](#))
- Fortsatt drift ([Link](#))
- Egenutviklede immaterielle eiendeler ([Link](#))
- Goodwill ([Link](#))
- Bokføring av konsernbidrag ([Link](#))

Skatt

- Statsbudsjettet ([Link](#))
- Redusere formuesgrunnlaget? ([Link](#))
- Grunnbeløpet ([Link](#))
- Rimelig lån i arbeidsforhold ([Link](#))
- Verdt å vite ([Link](#))
- Bokføring av omtvistet faktura ([Link](#))

Ikke-finansiell rapportering

- Åpenhetsloven ([Link](#))

Artikler i tiden

- Spør oss om AI ([Link](#))
- Spør oss om AI: Betydningen av godt personvern ([Link](#))
- Spør oss om AI: Kunstig intelligens og fremtidens bærekraftsutfordringer ([Link](#))
- Spør oss om AI: Trusted AI – Verdiskaping gjennom modning og forståelse ([Link](#))
- Ny rapport om kvinners økonomiske utviklingsmuligheter ([Link](#))
- En gylden tid for fornybar energi ([Link](#))

Innsikt

Oppdatert per 24. januar 2024

Annen ikke- finansiell rapportering

Verdt å vite om redegjørelsen om likestilling

Område	Beskrivelse
Redegjørelse om likestilling	<p>Selv om likestillings- og diskrimineringsloven trådte i 2020 er vår erfaring at det fremdeles er mange som ikke i tilstrekkelig grad har innrettet seg etter bestemmelsene. Del 2 av redegjørelsen er i mange tilfeller mangelfull. Vi minner derfor om arbeidsgivers aktivitets- og redegjørelsesplikt.</p> <p>Aktivitetsplikt</p> <p>Alle arbeidsgivere (den juridiske enheten) skal, innenfor sin virksomhet, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling, hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, eller kombinasjoner av disse grunnlagene, og søke å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold. Arbeidet skal blant annet omfatte områdene rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter, tilrettelegging og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv.</p> <p>For alle offentlige arbeidsgivere, og private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 personer gjelder det en utvidet aktivitetsplikt. Det samme gjelder virksomheter som jevnlig sysselsetter mellom 20 og 50 personer, dersom en av arbeidslivets parter krever det. Utvidet aktivitetsplikt er en kontinuerlig prosess som innebærer en plikt til å følge en særskilt metode bestående av fire trinn:</p> <ol style="list-style-type: none">1. undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller hindre for likestilling, herunder kartlegge lønnsforhold fordelt etter kjønn og bruken av ufrivillig deltidsarbeid annethvert år.2. analysere årsakene til identifiserte risikoer,3. iverksette egnede tiltak til å motvirke diskriminering, og å bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten, og.4. evaluere arbeidet. <p>Arbeidet med etterlevelsen av aktivitetsplikten skal dokumenteres.</p> <p>Redegjørelsesplikt</p> <p>Arbeidsgivere som er omfattet av den utvidede aktivitetsplikten er også pålagt en årlig redegjørelsesplikt knyttet til arbeidet med likestilling på arbeidsplassen. Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling i virksomheten (del 1) og hva som gjøres for å oppfylle aktivitetsplikten (del 2). Dette omfatter også en plikt til annethvert år å rapportere resultatene av lønnskartleggingen og bruken av ufrivillig deltid. Dersom siste kartlegging ble foretatt og omtalt i redegjørelsen for 2021, må det foretas ny lønnskartlegging for 2023. Dersom siste kartlegging ble gjort for 2022 er det ikke krav om ny kartlegging for 2023, men det anbefales at det i årsberetningen for 2023 henvises til fjorårets redegjørelse.</p>

Andre nyheter

Sanksjoner mot Russland

Område	Beskrivelse
Alle i Norge har en selvstendig plikt til å overholde de til enhver tid gjeldende sanksjoner.	<p>Som en reaksjon på Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina, har EU innført omfattende sanksjoner mot Russland. Norge har sluttet opp om nesten alle EUs sanksjoner, med noen få nasjonale tilpasninger. Den 19. mars 2024 innførte Norge ytterligere sanksjoner mot Russland.</p> <p>Utenriksdepartementet ber alle om å sette seg godt inn i regelverket, blant annet hvilke forbud som gjelder, hvilke leveranser som krever forhåndstillatelse fra Utenriksdepartementet før eksport og hvilke utenlandske aktører det ikke er tillatt å handle med. Sanksjonene blir stadig strengere og mulighetene for å drive handel med Russland er sterkt innsnevret.</p> <p>Utenriksdepartementet har derfor publisert en veileder for næringslivet hvor det finnes svar på hvilke regler som gjelder.</p>

Styrking av retten til å betale med kontanter

Område	Beskrivelse
Lovforslag som styrker forbrukernes rett til å betale med kontanter	<p>Etter bokføringsforskriften er alt salg der kjøpet gjøres opp ved levering, kontantsalg. Kontantsalg skal dokumenteres med godkjent kassasystem, og kassasystemer som har løsning for å ta i mot kontanter skal ha kassaskuff.</p> <p>I dag er det ikke alle næringsdrivende som lar kunden få betale med annet enn kort eller annen digital løsning ved kontantsalg.</p> <p>Fordi dagens regelverk er uklare når det gjelder retten til å betale med kontanter, har Regjeringen foreslått regler som gjør at en forbruker vil ha rett til å betale med kontanter i alle salgslokaler der næringsdrivende selger varer eller tjenester. Dette forutsetter at selgeren tar imot betaling for varen eller tjenesten i dette lokalet.</p> <p>Det foreslås likevel unntak for salg av varer fra automater, salg i ubetjente salgslokaler og salg i lokaler som bare en begrenset krets av personer har adgang til, og en beløpsgrense på 20 000 kroner. Det foreslås forskriftshjemler slik at det kan gis særlige regler for persontransporttjenester.</p> <p>Det foreslås at dersom de foreslått reglene om forbrukernes rett til å betale med kontanter ikke etterleves av den næringsdrivende, kan det ilegges overtredelsesgebyr dersom overtredelsen anses som vesentlig, eller det har skjedd gjentatte ganger.</p>

Arbeidsgiveravgift av forskutterte sykepenger

Område	Beskrivelse
Arbeidsgiveravgift ved forskuttering av sykepenger	<p>Når arbeidsgiver forskutterer sykepenger mv.. følger det av folketrygdloven at det ikke skal betales arbeidsgiveravgift av denne ytelsen. I praksis har fritaket vært gjennomført ved at arbeidsgiverne får et fradrag i grunnlaget for arbeidsgiveravgift når ytelsene faktisk refunderes fra NAV.</p> <p>Skattedirektoratet har nå avgitt en prinsipputtalelse hvor de fastslår at arbeidsgiver kan velge å følge denne praksis, eller i stedet redusere arbeidsgiveravgiftsgrunnlaget i den måneden arbeidsgiver forskutterer ytelsene. Veiledningen nevnt nedenfor er oppdatert i henhold til disse endringene.</p> <p>Skattedirektoratet har utarbeidet en veiledning knyttet til beregning av ekstra arbeidsgiveravgift (5 % ekstra arbeidsgiveravgift for lønnsinntekter over kr. 850 000 per ansatt). Denne veiledningen er oppdatert slik at arbeidsgivere som velger å følge opprinnelig praksis, ikke må forskuttere for mye arbeidsgiveravgift.</p>

Område	Beskrivelse
Innleie av arbeidskraft	<p>Reglene for innleie via bemanningsforetak ble strammet inn fra 1. april 2023. Loven stiller strenge vilkår for å gjøre unntak fra hovedregelen om faste og direkte ansettelser. Generelle eller jevne variasjoner i ordretliggang eller usikkerhet knyttet til fremtidig arbeidskraftbehov oppfyller ikke vilkåret om at arbeidet må være av midlertidig karakter. Heller ikke arbeid som er organisert i prosjekter eller som et enkeltstående oppdrag vil gi grunnlag for unntak.</p> <p>Hovedformålet med endringene er å legge til rette for at faste ansettelser i et topartsforhold mellom en arbeidstaker og en arbeidsgiver benyttes i størst mulig grad. Det er ikke lenger mulig å benytte bemanningsforetak ved behov for arbeid av midlertidig karakter, med noen unntak for innleie av helsepersonell og behov for spesialkompetanse innen rådgivning- og konsulenttjenester.</p> <p>Likevel – ikrafttredelse av forbudet mot innleie når arbeidet er av midlertidig karakter er utsatt når det gjelder innleie til kortvarig arrangement. Dette fordi det er sendt på høring et unntak fra forbudet gjeldende arbeidstakere til rigg- og sceneteknisk arbeid til kortvarig og enkeltstående arrangement.</p> <p>Det er kun innleie av arbeidskraft som omfattes av arbeidsmiljølovens regler. Dette skiller seg fra entrepris, der en person stilles til disposisjon for oppdragsgiveren, mens entreprenør/oppdragstaker har resultatansvar, ledelse og kontroll. I enkelte tilfeller kan grensen mellom disse to være vanskelig å fastslå. Skillet vil ha særlig stor betydning når det gjøres endringer og innstramninger i innleiereglene.</p> <p>Fra 1. januar 2024 er det obligatorisk for alle som driver utleie av arbeidskraft om å søke godkjenning hos Arbeidstilsynet. Et ENK eller AS uten ansatte (utover eier) vil ikke bli godkjent som bemanningsforetak, men kan fremdeles drive entrepris.</p> <p>Arbeids- og inkluderingsdepartementet har utarbeidet en veileder som skal gjøre det enklere å skille mellom entrepris og arbeidsinnleie. Se nærmere omtale av de nye reglene om innleie i denne artikkelen.</p> <p>NB! ESA har i brev til Arbeids- og inkluderingsdepartementet den 19. juli 2023 gjort det klart at de mener de nye reglene er i strid med EØS-reglene. Departementet sendte i oktober 2023 svarbrev til ESA, hvor departementet avviser at reglene er i strid med EØS reglene. Departementet fastholder derfor reglene som er innført.</p> <p>Les brevet som ble sendt fra ESA her, og departementets svarbrev her.</p>

Norgesmodellen med nye seriøsitetskrav

Område	Beskrivelse
Tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet	<p>For å bekjempe arbeidslivskriminalitet innføres det strengere seriøsitetsbestemmelser i renholdsbransjen og i bygg- og anleggsnæringen. Følgende endringer innføres med virkning fra 1. januar 2024.</p> <p>Endringer i anskaffelsesforskriften og forsyningsforskriften: Offentlig oppdragsgiver skal stille kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling.</p> <p>Endringer i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter: Offentlig oppdragsgiver skal stille krav om etterlevelse av reglene om obligatorisk tjenestepensjon og HMS-kort, og kontrollere at de følges opp.</p> <p>Endringer i byggherreforskriften: Nye krav til språkferdigheter og informasjonsplikt i bygge- og anleggsbransjen for å ivareta HMS og sikkerhetshensyn, og krav til kontraktsvilkår om dette.</p> <p>Det stilles videre strengere krav til kontraktsoppfølging fra oppdragsgivere, for å sikre at det ikke inngås kontrakter med useriøse leverandører.</p>

Some or all of the services described herein may not be permissible for KPMG audit clients and their affiliates or related entities.

kpmg.no/sosialemedier

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2024 KPMG AS and KPMG Law Advokatfirma AS, a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Confidential